

Урош ЗДРАВКОВИЋ, мастер
асистент Правног факултета Универзитета у Нишу

КОНЦЕПТ ДИСТРИБУТИВНЕ ПРАВДЕ У СВЕТСКОЈ ТРГОВИНСКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ*

Резиме

Дистрибутивна правда штити интерес очекивања и заснована је на колективној обавези чланица да поштују правила и принципе установљене споразумима донетим у оквиру Светске трговинске организације (СТО). Дистрибутивна правда нема за циљ компензацију, него поновно успостављање понашања које је у складу са правом СТО. У том смислу, усмерена је на будуће одвијање трговине. Основни механизам остваривања дистрибутивне правде садржан је у СТО систему решавања спорова који омогућава свакој чланици СТО да покрене процедуру, под условом да има правни интерес, против друге чланице, уколико са разлогом сматра да њене унутрашње мере крше СТО споразум. Иако је доминантан модалитет заштите, дистрибутивна правда егзистира у корелацији и узајмној зависности са корективном правдом, којом се штите појединачни интереси.

Кључне речи: *дистрибутивна правда, Светска трговинска организација, решавање спорова.*

І Увод

Правда, односно њен појам, од давнина је била предмет интересовања и расправе многих правника и филозофа. Феноменом правде и њеним модалитетима се бавио и Аристотел још пре више од два миленијума. У свом делу „Никомахова етика“, Аристотел указује на два модалитета правде: корективну и дистрибутивну. Корективна (или реципрочна) правда штити приватне интересе и омогућава појединцима, којима је одузето неко право, да то право поврате, или да добију одговарајућу компензацију. *Корективном правдом се постиже једнакост: свако добија оно од чега је неправедно*

---

* Рад је резултат истраживања на пројекту „Усклађивање права Србије са правом Европске уније“ који финансира Правни факултет Универзитета у Нишу у периоду 2013–2018. године.

депривиран. Дистрибутивна правда, са друге стране, омогућава *дистрибуцију, тј. прерасподелу јавних интереса и добара*, попут привилегија, новца и других вредности које треба да буду подељене између чланова политичке заједнице.¹ Овај модалитет правде претпоставља одређену врсту друштвеног договора око прерасподеле права и *њоме се постиже пропорционалност: сваком се гарантују права на која је овлашћен, без обзира да ли је у конкретном случају дошло до депривације.*² Аристотелова поставка модалитета правде је послужила многим каснијим правницима и филозофима као основа за развијање бројних теорија о правди, посебно о њеном другом модалитету – дистрибутивној правди.

Разлика између корективне и дистрибутивне правде условљава и разлику између средстава и начина заштите. Уобичајено средство корективне правде је компензација за „жртву“, док код дистрибутивне правде, типична санкција за прекршиоца норми представља лишење пропорционалног удела јавног добра.³ Повреда индивидуалног права коју једна страна чини другој „лечи“ се конкретним радњама, најчешће *надокнадом штете*, док се повреда колективних права „лечи“ *променом понашања прекршиоца.*⁴ Прекршилац се на промену понашања најефикасније приморава тако што му се у изглед ставља да ће и сам бити лишен од привилегија које му омогућава дистрибутивна правда. На тај начин се прекршилац и друга лица одвраћају од понављања повреде.

Кармоди тврди да је природна тенденција да се о правди размишља као о корективном појму, јер је тај модалитет присутнији и сагледљивији у свакодневном животу. За разлику од корективне, дистрибутивна правда је релативна непознаница, пре свега због тога што људи нису навикнути да размишљају о колективном интересу.⁵

Санкцијама у систему дистрибутивне правде се остварују амбициознији циљеви, јер се оне не исцрпљују актом компензације. Њихово се дејство огледа у *одвраћању прекршиоца од противправних аката у будућности,*⁶ од чега колективну корист има целокупна заједница. Дистрибутивна правда у великој мери кореспондира са историјским митом о из-

1 Aristotle, *Nicomachean Ethics*, Cambridge, 2000, 85.

2 Richard Posner, *Economic Analysis of Law*, 4th ed., Boston, 1992, 45–47, 672–674.

3 *International Encyclopedia of Comparative Law*, XI Torts, Ch. 8, Brill Archive, 1983, 8-2.

4 Chios Carmody, „WTO Obligations as Collective“, *The European Journal of International Law*, 2/2006, 426.

5 *Ibid*, 427.

6 *Ibid*.

ворном уговору којим су чланови заједнице успоставили шему сарадње ради узајамних користи. На тај начин се штите очекивања сваког појединца у оквиру заједнице да ће се сви други њени чланови понашати у складу са договореним правилима. На основу тог очекивања, појединци планирају своје активности и остварују међусобну сарадњу.

Дистрибутивна правда се у литератури посматра као широк и слојевит појам. У ширем смислу, она подразумева правичну расподелу добара, тј. ресурса између чланова одређене заједнице.⁷ Ово питање је од давнина било предмет бројних расправа и дела филозофа, правника и других научника. Централни проблем којим су се бавили многи писци огледао се у начину и критеријумима алокације добара.⁸ У ужем смислу, дистрибутивна правда подразумева општу корист која произлази из правилног понашања сваког појединачног члана одређене заједнице.

II Концепт дистрибутивне правде у међународним трговинским односима

Временом је концепт дистрибутивне правде доживео интернационализацију, па је као универзални појам разматран и у контексту међународних односа, а нарочито у контексту међународних економских односа. И ту се као централно питање поставио проблем правичне расподеле економских добара у свету.⁹ Међутим, одсуство суверенитета код међународних организација узрокује оправдану недоумицу која се састоји у питању да ли се концепт дистрибутивне правде, или неправде, може ваљано применити изван граница националних држава, тј. у одсуству централизованог правног система са монополом принуде?¹⁰ Дилема, дакле, гласи: *да ли је легитимно, под утицајем савремене међународне трговине, поставити питање дистрибутивне правде изван граница националних правних система?*

Постојале су, и постоје, теорије које заступају тезу да правда и једнакост егзистирају само унутар граница држава, а не и на универзалном плану. Према тим теоријама, питање дистрибутивне правде је *суштинска*

7 Ethan B. Kapstein, „Distributive Justice and International Trade“, *Ethics and International Affairs*, (1)/1999, 177.

8 Вид. David Miller, *Social Justice*, Oxford, 1976.

9 Вид. Ronald Findlay, „International Distributive Justice: A Trade Theoretic Approach“, *Journal of International Economics*, Vol. 13, 1982, 1-14.

10 Aaron James, „Distributive Justice Without Sovereign Rule: The Case of Trade“, *Social Theory and Practice*, 4/2005, 533.

унутрашња ствар држава.¹¹ Као разлог се наводи да државе, за разлику од међународних организација, делују правно и политички непосредно према својим грађанима, да поседују апарат принуде и да њихови закони директно утичу на живот грађана. Ипак, наводи се да одређени принципи дистрибутивне правде могу бити примењени и у оквиру међународних организација под условом да оне поседују средства принуде у одређеном степену, затим одређену власт над имовином и извесни степен правне и политичке непосредности.¹²

У трагању за позитивним одговором на постављено питање, треба да се пође од два важна аргумената.

Прво, потпуно је оправдано направити аналогију између појединаца унутар једне државе, и самих држава у оквиру одговарајућег међународног система. Као што су грађани - појединци основни субјекти унутар државе, тако су и државе основни субјекти међународних односа. Сходно теорији друштвеног уговора, појединци се уједињују у политичку заједницу (државу) на основу узајамне сагласности и пристајања да се придржавају заједничких правила и прихвате одређене обавезе како би заштитили себе и једни друге од насиља и других неправди.¹³ Нема разлога да се ова теорија не примени и на међудржавне односе. Према тој аналогији, државе се удружују и оснивају међународне организације (регионалне и универзалне), које и саме постају субјекти међународног права. Удружујући се у организације, државе, на основу узајамне сагласности, доносе правила која ће важити унутар организација. Оне прихватају обавезе на основу тих правила, притом имајући у виду бенефите које доноси припадност организацији.

Оно што би се могло истаћи као највећа слабост наведеном аргументу је чињеница да међународне трговинске организације не поседују монопол принуде, којим би приморали државе да се придржавају правила организације, као што је то случај са односом између државе и појединаца. Међутим, бројне организације поседују ефикасан систем санкција за чланице које се не придржавају њених правила. Истина, међународна органи-

---

11 Adelle Blackett, „Towards Social Regionalism in the Americas“, *Comparative Labor Law and Policy Journal*, 23/2002, 912, наведено према: Donald McRae, „Developing Countries and “The Future of the WTO““, *Journal of International Economic Law*, 8(3)/2005, 609.

12 Ове разлоге наводи Mathias Risse, „What to Say about the State“, *Social Theory and Practice*, 32 (4)/2006, 685-689, 691, наведено према: Simon Caney, „Global Distributive Justice and the State“, *Political Studies*, 56/2008, 501-502.

13 Најпознатији теоретичари друштвеног уговора су Томас Хобс (1588-1679), Џон Лок (1632-1704) и Жан Жак Русо (1712-1778).

зација, на крају, нема механизам да државу примора да се понаша у складу са правилима, већ се најстрожа санкција може састојати у одузимању бенефита од чланства у организацији или искључењем из чланства. Ипак, и ту можемо доћи до аналогije са државом и појединцем. Дискутабилно је да ли држава, на крају крајева, појединца може натерати да поштује њене законе, или се и у том случају санкције исцрпљују укидањем бенефита (лишењем слободе, губитком посла и других привилегија, запленом имовине и сл.). Прихватајући предложену аналогiju можемо доћи до следеће констатације: државе приступају међународним организацијама због повластица које им чланство омогућава. Што су те повластице веће, мања је и вероватноћа да држава крши правила организације, јер би јој штета од лишавања бенефита била већа од користи од кршења норми.

Друго, у вези са претходним аргументом, државе највеће бенефите остварују од чланства у трговинским интеграцијама. Савремени систем међународне трговине одликују знатна економска међузависност и политичка децентрализација.¹⁴ Услед раста међународне трговине, данас су многе државе у свету економски међузависне и њихове привреде су тесно упућене једна на другу. Као резултат тога, настала је и Светска трговинска организација (СТО), као универзална трговинска организација. Поред СТО, постоје бројне регионалне економске интеграције (царинске уније и зоне слободне трговине), које су основале суседне и блиске државе ради регионалног јачања привреде и боље глобалне конкурентности. Све ове организације настале су као резултат тежње држава да, путем међусобне интеграције, постигну одређене бенефите за своју привреду. Многе од тих организација поседују ефикасан систем санкција у случају кршења њихових правила (типичан пример је СТО, а од регионалних организација Европска унија). Имајући у виду губитак бенефита, државе теже прибегавају кршењу правила, а и када то учине и буду због тога „кажњене“, радије се повинују санкцији, него што напуштају организацију.

Узимајући у обзир наведене аргументе, можемо закључити да је потпуно легитимно тврдити да концепт дистрибутивне правде треба сагледавати и у ширем смислу, и да као такав егзистира и у оквиру одређених међународних организација чији су чланови суверени ентитети. Као што друштво које је омеђено државним границама остварује општу корист од правилног понашања сваког појединца, тако и међународна организација остварује своје опште циљеве и начела захваљујући поштовању правила од стране сваке државе - чланице. На тај начин остварују се и

---

14 A. James, 533.

колективна права и очекивања њених чланица, као што је то случај са колективним правима појединаца у држави.

Ипак, морамо констатовати да концепт дистрибутивне правде не може бити примењен у оквиру општег међународног права, на нивоу целокупне међународне заједнице. Дистрибутивна правда може егзистирати само у оквирима правно уобличених међународних организација које поседују ефикасне правне системе и у којима се остварује одређени правни поредак. Такође, кључна претпоставка за примену дистрибутивне правде је усвајање концепције о колективној природи обавеза у оквиру организације.

III Колективна природа обавеза чланица СТО

У контексту обавеза које произлазе из СТО, расправа се води око тога да ли су такве обавезе у суштини билатералног карактера, или конституишу заједнички интерес „изнад“ индивидуалних интереса држава које примењују споразум?¹⁵

Од домаћих аутора, Цветковић тврди да мултилатерални споразуми са интегралним обавезама имају колективну природу, а односи држава уговорница не могу се разложити на билатералне правне односе. Тиме се искључује могућност да државе самостално мењају елементе свог билатералног односа, јер таква измена има суштински утицај на све стране уговорнице мултилатералног споразума са интегралним обавезама: дејство такве измене није лимитирано само на сегмент билатералног односа.¹⁶ Према Цветковићу, дебата „за“ и „против“ колективне (мултилатералне, интегралне) природе обавеза чланица СТО није ни издалека окончана и, у недостатку генерално прихваћеног става, о карактеру СТО обавезе се има просуђивати „*in concreto*“ узимајући у обзир сврху и место релевантне одредбе у систему права СТО.¹⁷

Од страних аутора, главни заступник теорије по којој су СТО обавезе колективног карактера је Кармоди. Он у својим радовима полази од претпоставке да СТО обавезе нису *per se* у вези са трговином, већ са очекивањима у погледу активности влада чланица СТО у погледу трговинских питања. Према његовим речима, такве активности нису мерљиве и дељиве, већ су по својој природи „фундаментално унитарне“. Као такве,

15 С. Carmody (2006), 420.

16 Предраг Цветковић, *Увод у право Светске трговинске организације*, Ниш, 2010, 69.

17 *Ibid.* Видети извештај АТ у спору „*EC-Bananas III*“, пар. 136-138. Целокупан назив предмета: *European Communities – Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas*, WT/DS27/AB/R, adopted 25 September 1997, DSR 1997:II, 591.

не могу бити посматране као билатералне, већ као колективне.¹⁸ Полазна теза коју Кармоди износи, а са којом се и аутор чланка слаже, је да је принципијални циљ СТО заштита легитимних и колективних интереса очекивања. А он се може постићи једино уколико се усвоји принцип колективног карактера обавеза у СТО. Као пример, Кармоди наводи дејство клаузуле најповлашћеније нације (енг. *Most Favoured Nation - MFN*) садржане у члану I Општег споразума о царинама и трговини (*GATT*), којом се мултилатерализују обавезе једне чланице према свим другим чланицама СТО.¹⁹ Унутар правног система СТО, дејство *MFN* клаузуле се не може ограничити на билатерални ниво, већ се њена примена аутоматски и безусловно проширује на односе са свим чланицама СТО.

Постоје аутори који негирају колективну природу материјално-правних обавеза утврђених правом СТО. Тако Паулин заступа тезу да је већина СТО обавеза билатералног карактера.²⁰ Његов основни аргумент се састоји у томе да трговина представља предмет СТО обавеза, и да се одвија између тачно одређених чланица.²¹ Износи и тврдњу и да су трговинске концесије настале као резултат преговора приликом приступања у СТО, који су, опет, по правилу билатералног карактера.²²

Аутор овог чланка је мишљења да се ипак треба одредити за став о колективној природи СТО обавеза (макар као доминантној природи), при чему има у виду аргумент да је један од основних циљева Споразума о оснивању СТО заштита колективних очекивања: усвајање теорије реципрочних обавеза би онемогућило остварење тог циља. На основу тога можемо говорити и о примени дистрибутивне правде у СТО.

IV Концепт дистрибутивне правде у правном систему СТО

На основу претходних излагања можемо утврдити постојање два модалитета „расположиве правде“ у оквиру СТО. Према Цветковићу, дуализам модалитета правде је последица одступања од принципа реципроцитета и асмитерије („*quid pro quo*“ парадигме) у праву СТО.²³

18 C. Carmody (2006), 421.

19 *Ibid.*

20 Joost Pauwelyn, „A Typology of Multilateral Treaty Obligations: Are WTO Obligations Bilateral or Collective in Nature?“, *The European Journal of International Law*, 14/2003, 930.

21 *Ibid.*

22 *Ibid.*, 950.

23 П. Цветковић, 80-81.

Корективном правдом (конкретни модалитет заштите) се штите појединачни и мерљиви интереси и права чланица СТО, и заснована је на концепцији о реципрочном карактеру СТО обавеза.

Дистрибутивна правда (општи правни модалитет заштите) штити интерес очекивања и заснована је на колективној обавези држава чланица да поштују правила и принципе установљене споразумима донетим у оквиру СТО.²⁴ На основу интереса очекивања, она трансформише билатерално уговорне концесије у правила која се колективно примењују, тј. доводи до њихове мултилатерализације.²⁵ *Дистрибутивна правда као механизам санкционисања кршења норми из СТО система преовлађује у праву СТО и њоме се тежи заштити „колективних очекивања“ држава чланица.*²⁶ Како Цветковић тврди, национални регулатори, при томе, имају поуздање у заштиту њиховог „интереса очекивања“ да ће друге државе чланице такође поштовати преузете обавезе. Економски оператери ће, пак, слободније ступати у пословне односе са партнерима ван граница сопствене државе, сигурни у поступање не само своје, него и влада држава у којима обављају привредну активност или са чијим субјектима остварују одређене економске интересе.²⁷

Основни механизам остваривања дистрибутивне правде садржан је у СТО систему решавања спорова који омогућава свакој чланици СТО да покрене процедуру, под условом да има правни интерес, против друге чланице, уколико са разлогом сматра да њене унутрашње мере крше СТО

---

24 *Ibidem*, 74.

25 С. Carmody (2006), 425. *Ratio* ове заштите може се илустровати следећим примером: Држава А је дала концесије (олакшице) у односу на увоз текстила. Ове олакшице нису од значаја у моменту када су одобрене, већ имају значај *de lege ferenda*. Произвођачи текстила из других држава чланица заснивају на тако преузетој обавези државе А сопствене пословне одлуке у погледу обима и квалитета производње, инвестиција и територијалне дистрибуције робе. Наведена обавеза државе А је „мултилатерализована“ применом начела највећег повлашћења (*Most Favoured Nation Principle - MFN*): дејство овог начела, садржаног у члану 1 Општег споразума о царинимам и трговини (*GATT*), јесте да је обавеза коју је држава А преузела приступом СТО постала обавеза према свим државама чланицама СТО. Из наведеног примера јасно је да обавеза државе А (мултилатерализована дејством клаузуле највећег повлашћења), утиче на правну ситуацију других држава чланица СТО: оне ову обавезу „присвајају“ као премису чије остваривање очекују, преносећи „поуздање“ (очекивање) у њено остваривање и на економске субјекте под својим суверенитетом, који управо на наведеној претпоставци заснивају своје пословне одлуке. Овакво „очекивање“ (односно интерес очекивања – „*expectation interest*“) заслужује правну заштиту: ту правну заштиту обезбеђују норме СТО система. Наведено према: П. Цветковић, 74.

26 П. Цветковић, 81.

27 *Ibid*, 83.

споразум.²⁸ Члан XXIII *GATT*-а не повезује одговорност чланице СТО са постојањем конкретних материјалних последица кршења норми, већ је довољно да чланица СТО не извршава своје обавезе, и тиме поништава очекивања која легитимно имају друге чланице.

Преовлађујуће дејство дистрибутивне правде може се уочити и из карактера одлука, тј. извештаја које усваја Орган за решавање спорова (ОРС). Уколико се у поступку установи да чланица СТО крши одредбе неког од обухваћених споразума, ОРС ће донети препоруку прекршиоцу да спорне прописе и мере усагласи (енг. *bring its measure into conformity*) са правом СТО.²⁹ Нема, дакле, аутоматског захтева за компензацијом. Уместо тога, туженом се даје могућност да модификује оспорену меру (најчешће меру у форми закона или другог подзаконског акта) њеним укидањем, изменом или допуном.³⁰ Оваква врста препоруке се, стога, не може сматрати отелотворењем правде уколико се она поима у билатералном смислу и ако се доживљава као компензаторно средство. *Истински циљ система решавања спорова, дакле, није компензација, већ поновно успостављање правилне дистрибуције правде засноване на интересима очекивања.*³¹ Како Кармоди објашњава, дистрибутивном правдом се не штите тренутни интереси држава и трговаца, него је основна вредност која се њоме штити очекивање у вези са будућом трговином:³²

„Дистрибутивном правдом се објашњава зашто је принципијално средство које предвиђа Споразум о оснивању СТО препорука за усаглашавање: њоме се инсистира на повратку на пожељно понашање, и ни на чему више [...] нагласак је на поновном успостављању услова трговине који су оригинално успостављени. Дистрибутивна правда објашњава и зашто су правна средства којима се „лечи“ повреда обавеза фокусирана на потоње, а не ретроактивно „излечење“: њихов циљ није исправљање постојеће штете, већ будуће исправно понашање.”³³

Ултимативна санкција дистрибутивне правде је суспензија концесија, која за последицу треба да има лишење прекршиоца од пропорционалног удела бенефита.

28 Вид. Општи споразум о царинама и трговини (*GATT*). чл. XXIII.

29 Вид. Договор о правилима и процедурама за решавање спорова (*DSU*), чл. XIX, ст. 1.

30 П. Цветковић, 81.

31 С. Carmody (2006), 421.

32 *Ibid*, 423.

33 *Ibid*, 427.

V Корективна правда

Иако је дистрибутивна правда доминантан облик заштите очекивања у СТО, не треба, са друге стране, занемарити и значај корективне правде. У стварности у којој се трговина свакодневно одвија, корективна правда и више кореспондира са конкретним (и мерљивим) очекивањима државе која повреду трпи. Осим што изазива колективне последице, свако умањење бенефита услед понашања неке државе поседује нужно и своју билатералну манифестацију: друга држава трпи реалну штету.

Кармоди истиче да СТО споразум садржи два аспекта: *аспект очекивања* и *аспект реалности*. Први се штити дистрибутивном, док се други остварује корективном правдом.³⁴ *Заштита индивидуалних права је супсидијарни циљ СТО* који омогућава прилагођавање реалностима у међународној трговини. Оба аспекта правде се налазе у интеракцији, функционишу паралелно и међусобно су условљени.³⁵ Дистрибутивна правда је заснована на обавезама и има колективну, конституционалну, динамичку и далековиду природу: њена логика је дедуктивна, а главна вредност представља једнакост. Са друге стране, корективна правда је заснована на правима, индивидуализована је и има статичну, уговорну и ретроспективну природу: њена логика је индуктивна, а главна вредност је правичност.³⁶

Циљ корективне правде је отклањање штете учињене повредом. За остваривање корективне правде није неопходно покретање процедуре решавања спорова, као што је то случај са дистрибутивном правдом. Чланица СТО, на пример, може одступити од својих обавеза, тако што ће увести заштитне мере или антидампиншке дажбине, користећи се „*маргином толеранције*“³⁷ у случају да њена привреда трпи штету или постоји претња од наступања штете, и уколико такве мере заштите спроведе у

34 Chios Carmody, „The Sutherland Report and the Theory of WTO Law”, *International Organizations Law Review*, 2/2005, 223.

35 Chios Carmody, „Theory of WTO Law”, *Journal of International Economic Law*, 11(3)/2008, 556.

36 *Ibid*, 534.

37 СТО допушта примену одговарајућих мера од стране чланице са циљем постизања конкретне правне заштите њених националних интереса. Другим речима, чланицама се, под одређеним претпоставкама, допушта да оне, ради заштите својих легитимних интереса, одступе од обавеза преузетих приступањем СТО. На овај начин, право СТО установљава „маргину толеранције“ и уважава стварне потребе својих чланица, које могу бити политичког, социјално-еколошког, или економског карактера. При том, оно утврђује дисциплину у вези са спровођењем заштитних мера и тестира оправданост њиховог предузимања. Александар Тирић, *Међународно трговинско право - Општи део*, Ниш, 2012, 127.

складу са процедурама прописаним у СТО споразумима. На тај начин држава својим мерама „коригује“ штету, која би конкретно наступила услед „нелојалног“ понашања других држава које се служе методом офанзивног протекционизма. Са друге стране, корективна правда је од значаја и када се ради о надокнади штете због коришћења „права на одступање“ на начин супротан условима за њихово коришћење. У тој ситуацији, чланица која трпи штету због таквог понашања друге чланице има право на компензацију. У овом случају, право СТО функционише као механизам спровођења корективне правде.³⁸

Uroš ZDRAVKOVIĆ, M.A.

Junior Faculty Member at the Faculty of Law University of Niš

CONCEPT OF DISTRIBUTIVE JUSTICE IN WORLD TRADE ORGANIZATION

Summary

Distributive justice protects expectation interest and it is based on collective nature of member states' obligations to act in accordance with the rules and principles from agreements under the World Trade Organization (WTO). The purpose of distributive justice is not compensation, but re-establishment of acting that complies with the WTO law. In that sense, distributive justice is focused on future trade. The basic mechanism for implementation of distributive justice is contained in the WTO dispute settlement system, which enables each WTO member to initiate procedure against other member if complaining member with the reason considers that other member violates the WTO Agreement by its internal measures. Although distributive justice is dominant form of legal protection, it exists in correlation and mutual dependence with corrective justice which protects individual interests.

Key words: *distributive justice, World Trade Organization, dispute settlement.*

---

38 П. Цветковић, 82.